

Nr. inwentarza

C - 4479.

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

SPRAWOZDANIE
KOMISYI FIZYJOGRAFICZNEJ

obejmujące

pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1883,

oraz

materyjały do fizyjografii krajowej.

Tom ośmnasty.



W KRAKOWIE,

W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

pod zarządem I. Stelcia.

1884.

2401

	Str.
Grady w roku 1883. Zestawił Dr. WIĘRZBIKI	[220]
Pioruny w roku 1883. Zestawił Dr. WIĘRZBIKI	[226]
Wykaz stanu wody na rzekach galicyjskich	[226]
Spostrzeżenia fitofenologiczne w r. 1883	[275]
1. Rośliny wspólnie uważane w Radziechowach przy Żywcu, Krzeszowicach, Czernichowie, Podgórzu pod Krakowem, Biączu, Stariej-Wsi, Drohobyczu, Lwowie, Ożydowie, Tarnopolu, Lubiankach niższych i Peczeniżynie	[275]
2. Rośliny uważane tylko w poszczególnych miejscowościach a) w Czernichowie, b) w Biączu, d) w Drohobyczu	[293]
d) we Lwowie, e) w Złoczowie, f) w Peczeniżynie	[294]
3. Spostrzeżenia fitofenologiczne poczynione w ogrodzie botanicznym w Warszawie w roku 1883 przez JP. H. CYBULSKIEGO	[294]
Spostrzeżenia pojawów w świecie zwierzęcym w r. 1883	[295]
1. Pojawy wspólnie uważane:	
a) Czas przylotu ptaków	[295]
b) Czas pierwszego pojawu ssaków i płazów	[301]
c) Czas pierwszego pojawu owadów	[301]
2. Pojawy uważane w poszczególnych miejscowościach:	
a) w Radziechowach, b) w Krzeszowicach, c) w Czernichowie, d) w Drohobyczu	[304]
Wypadki spostrzeżeń magnetycznych zrobionych w Krakowie w roku 1883, jako też w Wieliczce w latach 1877—1883	[304]
Spis dostrzeżonych błędów	[306]

Część II.

Materyjały zebrane przez Sekcje: botaniczną, zoologiczną i orograficzno-geologiczną.

Z fauny koleopterologicznej Infant polskich. (Sprawozdanie z wycieczek entomologicznych do Infant polskich w latach 1881 i 1882) przez ADAMA ULANOWSKIEGO	(1)
Pomiary wysokości w Tatrach wykonane w r. 1881 i 1882 przez KAROLA KOLBENHEYERA	(61)
Kilka uwag nad tłumaczeniami rozpraw hipsometrycznych prof. KOLBENHEYERA podał BRONISŁAW GUSTAWICZ	(89)
Mięczaki z gór drohobyckich, z okolicy Żórawna i Mikołajowa podał JÓZEF BĄKOWSKI	(93)
Zmiany zaszły we florze okolic Krakowa w ciągu ostatnich lat dwudziestu pięciu pod względem roślin dziko rosnących przez MARYJANA RACIBORSKIEGO	(99)

Materyjały do flory wodorostów Galicyi zebrane przez ROMANA GUTWIŃSKIEGO	(117)
O pionowém rozsiadleniu ślimaków tatrzańskich napisał KOTULA	(139)
◀ Dodatek do wykazu pluskw różnoskrzydłych (<i>Hemiptera heteroptera</i>) galicyjskich podał A. M. ŁOMNICKI	(204)
◀ Śluzowce (<i>Myxomycetes</i>) Krakowa i jego okolicy przez MARYJANA RACIBORSKIEGO	(207)
O budowie geologicznej okolicy Tarnopola i Zbaraża wiadomość tymczasową podał WAWRZYNIEC TEISSEYRE	(216)
Sięciówki (<i>Neuroptera</i>) i Prasiatnice (<i>Pseudoneuroptera</i>) zebrane na Pokuciu w ciągu lata 1883 podał DZIĘDZIELEWICZ	(225)
◀ Pluskwy równoskrzydłe (<i>Hemiptera-homoptera</i>) znane dotychczas z Galicyi podał Prof. M. ŁOMNICKI	(230)
◀ Sprawozdanie z podróży w r. 1883 odbytej po wschodniej Galicyi przez Dra ALOJZEGO ALTHA	(239)

guszowcami, a nie Mięguszową. XVI. (90).

32) „Serbskiego jeziora“ w Tatrach wcale nie ma. Powinno być Szezyrbski albo Szezerbski staw. XVI. (98).

Uwaga. Mylne a często używane są też nazwy: Pioniny, Szczawnica, Maniów, Miodzius, Szezyrzyc. Ludowi znane są tylko nazwy: Szczawnice lub Szczawnica niżnia i Szczawnica wyżnia, Maniowy, Miedzius, Szezyrzyce. O pochodzeniu nazw „Pieniny“ i „Miedzius“ zobacz Pamięt. Tow. tatrzańskiego, tom VI, str. 8.

W Krakowie, w Lutym 1883 r.

Mięczaki

z gór drohobyckich, z okolicy Żórawna i Mikołajowa

PODAŁ

JÓZEF BĄKOWSKI.

W r. 1881 badałem faunę mięczaków gór kołomyjskich, mikułczyńskich i pasma czarnohorskiego, a wyniki tych poszukiwań podałem w XVI tomie Sprawozdań Kom. fiz. W innych okolicach naszych Karpat wschodnich nikt zwierząt tych nie zbierał, a prócz luźnych zapisków, porzucanych po niektórych pismach naukowych i odnoszących się tylko do kilkunastu gatunków, nie mamy ztąd żadnego wykazu. Zdawało mi się przeto rzeczą konieczną zwiedzić którąkolwiek część Beskidu środkowego, a to tak celem wykazania łączności, jaka zachodzi w tej faunie między górami kołomyjsko-stanisławowskimi i dalszém naszym pasmem karpackim, jako też celem zestawienia różnicy i podobieństwa między rozmieszczeniem mięczaków karpackich i poznanych przezemnie już przedtém mięczaków podolskich, co jednak dopiero później w obszerniejszej pracy będzie można skutecznie. Z początkiem Czerwca 1882 r. udałem się więc za Borysław w góry drohobyckie, gdzie w okolicy Mraznicy, Schodnicy, Krupiwnika, Rybnika, Dolhego, Urycza i t. d. odbywałem wycieczki. Najdłużej przebywałem w okolicach nad rzeką Stryjem i jego dopływami; ztąd też najwięcej zebrałem materiału. Do wykazu mięczaków z gór drohobyckich włączam jeszcze mięczaki z okolicy Mikołajowa i Żórawna, które jużto w tym samym roku, już też w innych latach tamże zbierałem. Mięczaki z tych dwu ostatnich miejscowości uzupełniają poniekąd moje poprzednie poszukiwania koło Lwowa, Szezerca i Halicza.

1. *Arion bruneus* Lehm. Miejscami w górach drohobyckich; w zaroślach nad Dniestrem koło Żurawna.
2. *Ar. subfuscus* Drp. Pospolity tak w górach nad Stryjem, jako też w latach koło Żurawna.
3. *Ar. hortensis* Fér. Trzyma się otwartych stanowisk i lasów pod gnijącą korą, liśćmi i leżącym drzewem.
4. *Limax cinereo-niger* Wolf. Rzadko się pojawia; widziałem go tylko na podgórzu za Boryslawiem.
5. *L. cinereus* Lister. W lasach koło Mraznicy, Schodnicy, Krupniwnika; za dnia wylazi z kryjówek tylko podczas deszczu.
6. *L. Schwabii* Frauenfeld. Pospolity wszędzie w górach nad Stryjem; koło Żurawna w lesie bakocińskim.
7. *L. transsilvanicus* Hyenem. Napotykałem go w lasach pod korą pni leżących koło Schodnicy i dalej nad Stryjem.
8. *L. arborum* Bouch. W czasie deszczu łązi po drzewach, za pogody ukrywa się pod korą pni stojących i leżących. Mraznica, Schodnica, Rybnik, Dołhe, Bakocin pod Żurawnem.
9. *L. agrestis* L. Po otwartych stanowiskach, rzadziej na brzegach lasów lub w lasach. Schodnica, Krupniwnik, Mraznica.
10. *L. laevis* Müll. Po otwartych miejscach, najczęściej zaś na zboczach dolin w Mraznicy.
11. *Daudebardia Langi* Pfeiff. W lesie schodnickim pod liśćmi nad potokami, w lesie bakocińskim pod Żurawnem. W jednej i drugiej miejscowości bardzo rzadki gatunek.
12. *Vitrina pellucida* Müll. Puste i nadpsute skorupki widywałem miejscami w zaroślach krzewowatych. Schodnica, Rybnik.
13. *V. diaphana* Drp. W lasach nad Stryjem i dopływami w pobliżu potoków pod opadłymi liśćmi.
14. *Hyalina cellaria* Müll. W lasach po wilgotnych stanowiskach. Schodnica, Rybnik, Dołhe, las bakociński pod Żurawnem.
15. *H. nitens* Mich. Dostępnie pospolity gatunek; żyje w podobnych warunkach i na takich samych stanowiskach co i poprzedni. Mraznica, Schodnica, Urycz, Dołhe, Żurawno.
16. *H. pura* Ald. Ukrywa się pojedynczo pod liśćmi i korą pni leżących wśród lasów. Mraznica, Rybnik, Urycz.
17. *H. crystallina* Müll. Wszędzie w lasach nad Stryjem i dopływami nierzadki.
18. *H. diaphana* Stud. W lasach pod opadłymi liśćmi i korą pni leżących. Mraznica, Schodnica, Rybnik, Urycz.
19. *H. transsilvanica* Cless. Kilka pustych skorupek znalazłem na odmiałach Stryja w Krupniwniku.
20. *H. fulva* Müll. W lasach pod korą pni gnijących. Mraznica, Schodnica, Dołhe, Urycz.
21. *Zonitoides nitida* Müll. W Krupniwniku nad potokami po stanowiskach otwartych; żyje pojedynczo.
22. *Patula rotundata* Müll. w Żurawnie pośród zarośli nad Dniestrem pod ogrodem dworskim pospolity.

23. *P. solaria* Menke. W jarach leśnych pod kamieniami, opadłymi liśćmi i patykami koło Mraznicy, Schodnicy i Krupniwnika.
24. *P. pygmaea* Drp. Trzyma się potoków śródleśnych. Schodnica, Rybnik, Dołhe.
25. *Acanthinula aculeata* Müll. Rzadko gdzie w jarach leśnych w pobliżu mokrawin pod patykami. Schodnica.
26. *Vallonia pulchella* Müll. i *var. costata* Müll. Po otwartych stanowiskach pospolite. *Vall. pulchella* występuje zwykle liczniej, aniżeli odmiana *costata*, tylko w Mraznicy napotykałem *Vall. costata* w większej ilości w dolinie tamtejszego potoku aniżeli odmianę poprzednią.
27. *Triodopsis personata* Lm. Żyje pojedynczo w lasach. Mraznica, Schodnica, Rybnik, Dołhe.
28. *Petasia bidens* Chemnitz. Kilka okazów znalazłem na podgórzu za Boryslawiem. W Żurawnie pod ogrodem dworskim od strony Dniestru pospolity. Mikołajów, zarośla nad Dniestrem.
29. *P. bidens var. major* Rossm. Wszędzie w lasach nad Stryjem dość pospolity; pod Żurawnem w lesie bakocińskim.
30. *Fruticicola granulata* Ald. Nielicznie w Schodnicy; w Żurawnie i Mikołajowie nad Dniestrem.
31. *Fr. hispida* L. W dolinie Dniestru koło Mikołajowa i Żurawna ukrywa się za dnia pod liśćmi łopianu i innych roślin.
32. *Fr. Pietruskiana* Partsch. Na odmiałach Stryja w Krupniwniku znalazłem jedną pustą skorupkę.
33. *Fr. transsilvanica* Bielz. Kilka okazów znalazłem pod lasem boryslawskim. Żurawno w lesie bakocińskim.
34. *Fr. strigella* Drp. Tylko na podgórzu koło Boryslawia i to rzadko się pojawia; dość pospolity w lesie pod Żurawnem.
35. *Fr. fruticum* L. W zaroślach nad Dniestrem koło Żurawna i Mikołajowa.
36. *Fr. carpatica* Friv. W lasach górskich nierzadki. Bakocin pod Żurawnem.
37. *Campylaea Faustina* Zgl. W lasach schodnickich należy do rzadkich ślimaków. W Żurawnie pod ogrodem dworskim i w lesie bakocińskim dość pospolity.
38. *Arionta arbutorum* L. Dwa okazy znalazłem koło Schodnicy w jarze leśnym na liściach podbiału łopianowatego.
39. *Tachea austriaca* Mühlf. Pod Żurawnem po odsłoniętych wzgórzach na Bukowinie pospolity.
40. *Helicogena pomatia* L. Żyje pojedynczo wszędzie nad Stryjem i dopływami w górach za Boryslawiem. Pospolity koło Żurawna.
41. *H. lutescens* Zgl. Pod Żurawnem w lesie bakocińskim.
42. *Napaeus montanus* Drp. Wszędzie w górach drohobyckich, ale dość rzadki; w Żurawnie pod ogrodem dworskim.
43. *Cochlicopa lubrica* Müll. Pospolity po otwartych wzgórzach i dolinach tak w górach za Boryslawiem, jako też koło Mikołajowa i Żurawna.

44. *Pupa biphlicata* Mich. Tylko miejscami napotykałem ten gatunek w lasach schodnickich.
45. *P. muscorum* L. W dolinie potoku mraznickiego za Boryslawiem pospolity; pod Żurawnem po wzgórzach Bakocina.
46. *P. minutissima* Hartm. Po zboczach w dolinie potoku mraznickiego.
47. *P. inornata* Mich. Kilka okazów znalazłem w lasach schodnickich.
48. *P. antivertigo* Drp. Po łąkach w pobliżu potoków. Schodnica.
49. *P. pygmaea* Drp. Po otwartych dolinach nad potokami pospolita. Mraznica, Schodnica, Krupiwnik, Dołhe, Urycz; koło Żurawna po łąkach.
50. *P. substriata* Jeffreys. W jarach leśnych tuż koło potoków pod kamieniami i gnijącymi patykami; w czasie pory deszczowej dość pospolity. Schodnica, Krupiwnik, Rybnik.
51. *P. pusilla* Müll. Przebywa pojedynczo w lasach, za dnia pod gnijącą korą i patykami; podczas deszczu wylazi z swych kryjówek, podobnie jak inne ślimaki.
52. *Clausilia laminata* Mont. Gatunek napotykałem w lasach drohobyckich tylko pojedynczo i rzadko; częściej pojawia się pod Żurawnem.
53. *Cl. orthostoma* Mke. Pojawia się w górach nad Stryjem dosyć rzadko. W Żurawnie pod ogrodem dworskim i na Bakocinie.
54. *Cl. elata* Zgl. W jarach leśnych koło Schodnicy i Rybnika bardzo nielicznie; pod Żurawnem w lesie bakocińskim miejscami pospolity.
55. *Cl. turgida* Zgl. Pospolity gatunek po jarach leśnych w pobliżu mokrawin i potoków. Mraznica, Schodnica, Urycz, Dołhe, Rybnik.
56. *Cl. filograna* Zgl. Kilka okazów znalazłem nad Stryjem w Krupiwniku.
57. *Cl. tumida* Zgl. Wszędzie w lasach koło Mraznicy i Schodnicy, miejscami nawet dość licznie. W Żurawnie pod ogrodem dworskim.
58. *Cl. stabilis* Zgl. Trzyma się pojedynczo w lasach pod korą pni leżących, niekiedy także pod liśćmi. Schodnica, Rybnik.
59. *Cl. latestriata* Bielz. Pospolity gatunek wszędzie w lasach koło Mraznicy, Schodnicy, Rybnika i t. d. W Żurawnie nad Dniestrem pod dworskim ogrodem.
60. *Cl. dubia* Drp. Nielicznie na wiérzbach w dolinie potoku w Rybniku.
61. *Cl. cruciata* Stud. Po lasach schodnickich i indziej w okolicy tamtejszej nad Stryjem.
62. *Cl. cana* Held. Żyje pojedynczo w jarach leśnych. Mraznica, Schodnica, Urycz, Rybnik, Żurawno.
63. *Cl. plicata* Drp. W górach koło Mraznicy i Schodnicy bardzo rzadko gdzie się pojawia. Koło Żurawna w zaroślach nad Dniestrem licznie.

64. *Succinea putris* L. Miejscami koło potoków na mokrawinach pospolity. Żurawno i Mikołajów nad Dniestrem.
65. *S. Pfeifferi* Rossm. Pod Żurawnem i Mikołajowem w dolinie Dniestru pospolity.
66. *S. oblonga* Drp. W jarach leśnych w pobliżu potoków. Mraznica, Schodnica, Urycz.
67. *Carichium minimum* Müll. Po mokrawinach nad potokami. Schodnica, Urycz, Rybnik, Żurawno.
68. *Aeme polita* Hartm. Jeden okaz znalazłem w Schodnicy koło kopalni nafty.
69. *Valvata piscinalis* Müll. W wodach stojących koło Mikołajowa.
70. *V. macrostoma* Steenbuch. Miejscami w stojących wodach nad Dniestrem koło Mikołajowa.
71. *V. cristata* Müll. W stojących wodach pod Mikołajowem i Żurawnem.
72. *Vivipara vera* Frfld. W odlewiskach Dniestru koło Żurawna i Mikołajowa.
73. *Bythia tentaculata* L. W stojących wodach w dolinie Dniestru pod Mikołajowem i Żurawnem.
74. *Lithoglyphus naticoides* Fér. Przebywa licznie w Dniestrze po brzegach zatok namulistych Żurawno i najbliższa okolica.
75. *Melanopsis Esperi* Fér. Miejscami po zatokach Dniestru pod Żurawnem.
76. *M. acicularis* Fér. Trzyma się razem z gatunkiem poprzednim.
77. *Neritina fluviatilis* L. Pospolity w Dniestrze na kamieniach w szybkim prądzie wody pod Żurawnem.
78. *Limnaea stagnalis* L. Przebywa licznie po odlewiskach Dniestru koło Mikołajowa i Żurawna. Odmiana *angulata* Cless. nierzadka.
79. *L. auricularia* L. Żyje w licznych okazach po zatokach Stryja w Krupiwniku i Rybniku, z kądem posuwa się do potoków, niekiedy nawet pod same źródłowiska. Gdy wzbiorą wody wiosenne, dostaje się czasem do kotlin położonych pośród łąk górskich. Woda w tych miejscach jest spokojna i miewa zwykle bardzo mały odpływ. Typowa mniej więcej forma, dostawszy się do odmiennych warunków, zmienia często tak dalece swe kształty, że staje się zupełnie podobną do *Limnaea ampla* Hartm.; to też *L. ampla* można uważać tylko za odmianę *L. auricularia*. To samo uważałem już nie raz i w innych okolicach. *L. auricularia* jest także pospolitym mięczakiem w wodach stojących w Dniestrze pod Żurawnem.
80. *L. ovata* Drp. W stojących wodach koło Mikołajowa.
81. *L. palustris* Müll. W wodach stojących, położonych pośród łąk w Mraznicy i Schodnicy; forma typowa jest tu najliczniejsza. Koło Żurawna dochodzi odmiana *corvus* Gmel. w odlewiskach Dniestru nadzwyczajnej wielkości.

82. *L. truncatula* Müll. W potokach, wpadających do Stryja koło Schodnicy i Krupiwnika. Na odlewiskach płytkich napotykałem miejscami ten gatunek w licznych okazach. Zauważyłem, że w takich odlewiskach składa także jaja i tu się rozmnaża.

83. *L. peregra* Müll. W wodach stojących pośród łąk w Schodnicy i indziej nad Stryjem. Mniejszych potokami posuwa się niekiedy aż po ich źródłowiska.

84. *Planorbis corneus* L. W wodach stojących pod Żurawnem i Mikołajowem.

85. *Pl. marginatus* Drp. Wszędzie w stojących wodach w dolinie Dniestru koło Mikołajowa i Żurawna.

86. *Pl. vortex* L. W wodach stojących. Żurawno, Mikołajów.

87. *Pl. septemgyratus* Zgl. Po mokrawinach łąkowych w Borysławiu, Mraznicy i Schodnicy i w wodach stojących pod Mikołajowem.

88. *Pl. contortus* L. Miejscami w stojących wodach koło Mikołajowa.

89. *Pl. Clessini* West. W odciętych od głównego koryta Dniestru zatokach pod Żurawnem.

90. *Ancylus fluviatilis* Müll. W niektórych potokach w Schodnicy, Krupiwniku i Rybniku.

91. *Unio tumidus* Philippson. W Dniestrze pod Żurawnem i Mikołajowem; w górach za Borysławiem w Stryju po zatokach i odlewiskach.

92. *Pisidium fossarinum* Cless. Wszędzie na mokrawinach łąkowych i leśnych koło Borysławia, Schodnicy, Krupiwnika, Urycza indziej nad Stryjem.

Pisałem we Lwowie w Maju 1883 r.

ZMIANY

zaszłe we florze okolic Krakowa

w ciągu ostatnich lat dwudziestu pięciu

pod względem roślin dziko rosnących

przez

MARYJANA RACIBORSKIEGO.

Pierwszą wzmiankę o roślinach okolic Krakowa znajdujemy u SYREŃSKIEGO (1613), który przy czterech gatunkach nadmienia, iż się znajdują koło Krakowa (BERDAU). Są to: *Cervaria rubra*, *Harmala*, *Galega* i *Serratula*. Z tych podanie drugiej polega zapewne na omyłce, trzy inne znajdują się i dziś, chociaż *Galega officinalis* na stanowiskach przez naszego zielnikarza podanych zaginęła.

Przez dwieście późniejszych lat nie słyszemy nie o obchodzącej nas florze, aż dopiero W. BESSER (1809) wymienia 360 gatunków roślin koło Krakowa, przeważnie przez EUSTACHEGO CHRISTIANIEGO i POLACZKA zebranych.

Dzieło zaczęte przez BESSERA uzupełniali dalej jego uczniowie na Podolu i Wołyniu, wychowawcy Uniwersytetu Wileńskiego na Litwie, SZUBERT i inni w Królestwie Kongresowém; w Galicyi nie znalazł się nikt, ktoby tak chlubnie zaczęłą pracę dalej prowadził.

Bardzo nieliczne i mało znaczące przyczynki do flory okolic Krakowa ukazały się w ciągu następujących 50 lat.

E. P. JENSEN (1836) wylicza niektóre rośliny okolic Chrzanowa pominięte u BESSERA.

Fl. SAWICZEWSKI (1840) pisze rozprawkę o pewnej odmianie ogrodowej sałaty.

St. DEMBOSZ (1841) zamieszcza w swój inauguralnej rozprawie 358 gatunków roślin lekarskich znajdujących się koło Krakowa.